

یک وقت از من سؤال کردند که شما در مقابل آنچه که غربی‌ها درباره مسئله زن در کشور می‌گویند، چه دفاعی دارید؟ من گفتم: ما دفاع نداریم، ما هجوم داریم! ما در مسئله زن، از غرب طلب‌کاریم؛ ما مدعی غربیم؛ آنها هستند که دارند به زن ظلم می‌کنند، زن را تحقیر می‌کنند، جایگاه زن را پائین می‌آورند؛ به اسم آزادی، به اسم اشتغال، به اسم مسئولیت دادن، آنها را مورد فشارهای روحی، روانی،

بررسی نگرش حکومت پهلوی به زنان جامعه

پهلوی به دنبال سکولار کردن زن ایرانی

تحلیل

پیمان محمودی*

حاکمیت خود بر جامعه استفاده کند. الگوهای فرهنگی جدید بر اساس ارزش‌های غربی توسط دولت ترویج و تبلیغ می‌شند، به طور کلی هدف این بود که یک جامعه مبتنی بر فرهنگ غربی با تکیه بر نهادهایی چون آموزش و پرورش، رسانه‌های ارتباط جمعی، سیستم حقوقی، هنر و سرگرمی به وجود آید و یک جهان بینی جدید توسط گروه‌های سکولار در جامعه رواج یابد(فاضلی، ۲۰۰۶: ۷۹). به گرایش‌های فرهنگی هر جامعه‌ای ایفامی‌کنند، بسیاری از اقدامات دولت آنها را به عنوان گروه‌های هدف مد نظر داشتند. این فرهنگ یکی از پایه‌های اساسی ایده هویت‌سازی نوین ایرانی در دولت پهلوی بود (مصمیمی، ۱۳۸۶: ۱۸۸). در خصوص معرفی فرهنگ غربی به مردم ایران، بدرتین و مبتذل‌ترین جنبه‌های این فرهنگ انتخاب می‌شد. فیلم‌های امریکایی بیش از ۳۰ درصد برنامه‌های تلویزیونی و پرده‌های سینما را تسخیر کرده بودند (رویین، ۱۳۸۳: ۱۹۴). به بیان دیگر جامعه ایران رو به سوی تأخر فرهنگی داشت و اقدامات دولت جامعه ایران را مصرف‌کننده ته مانده فرهنگ غرب کرده بود.

■ سنت‌زدایی، رکن ایدئولوژی پهلوی

در دوره پهلوی اصلی‌ترین رکن ایدئولوژی آن نوسازی و دین‌زدایی یا به زبان دیگر سنت‌زدایی بود. از این رو نوسازی جامعه از بالا به پایین و به صورت یک پروژه دولتی تعریف می‌شود که با اتکا به قدرت نظامی و درآمدهای نفتی باید تحقق یابد. در ایران رضاشاه را همسواره اصلاح‌گر، پابی مدرنیزاسیون و حرفی عتی سلز کبیر تلقی کرده‌اند. در واقع قصد او از تأسیس نهادهای جدید، گسترش سلطه اش طریق گسترش قدرت دولت در همه بخش‌های کشور بود، از سیاست گرفته تا اقتصاد و اجتماع و ایدئولوژی. میراثی که او پشت سر گذاشت در واقع محصول فرعی اقدامات مصمم وی برای ایجاد یک دولت متمرکز قدرتمند بود (آبراهامیان، ۱۳۹۴: ۱۶۱). رضاشاه به این واسطه قدرت هشت‌بای خود را در تمام عرصه‌های جامعه بمتحذلشکل او در زمینه نظام خانواده نیز بحران‌هایی را به‌وجود آورد. از جمله این بحران‌هایی‌توان به کشف حجاب و متحدالشکل کردن لباس افراد جامعه اشاره کرد. دولت اعمال نفوذ بر نهاد مذهب را نیز در دستور کار قرار داد. حوزه‌های علمیه در قلم مشهد، اصفهان و البتیه نجف، خودمختار باقی ماندند، اما دانشکده‌الهیات دانشگاه تهران و مسجد سیه‌سارل‌که توسط امام جمعه منتخب دولت اداره می‌شد- داوظلم‌ابن را امتحان می‌کردند تا معلوم کنند کدام یک صلاحیت آموزش دینی به مردم و در نتیجه‌امدن به کسوت روحانیت را دارند (آبراهامیان، ۱۳۹۴: ۱۵۹). همه این اقدامات که در راستای دولت‌سازی رضاشاهی صورت گرفته بود روز به روز بر شکاف بین دولت و ملت می‌افزود. مخالفت‌های طبقه متوسط با رژیم در سال‌های ۱۳۰۶- ۱۳۰۵ و ۱۳۱۵- ۱۳۱۴ را واکتنش به اجراء قوانین غیردینی

داور و اعزام جوانان به خدمت سربازی و همچنین به علت کشف حجاب زنان و ترویج کلاه بین‌المللی آغاز شده بود (آبراهامیان، ۱۳۹۱: ۱۸۹). در واقع رژیم پهلوی در نظر داشت از برای ایجاد یک دولت متمرکز پدیدری و تداوم

در دوره پهلوی اصلی‌ترین رکن ایدئولوژی آن نوسازی و دین‌زدایی یا به زبان دیگر سنت‌زدایی بود. از این رو نوسازی جامعه از بالا به پایین و به صورت یک پروژه دولتی تعریف می‌شود که با اتکا قدرت نظامی و درآمدهای نفتی باید تحقق یابد

در مسئله زن غرب باید جواب بدهد

عاطفی و اهانت شخصیتی و شأنی قرار می‌دهند؛ آنها باید جواب بدهند. در غرب، بخصوص در آمریکا و در شمال اروپا مراکز مهمی وجود دارد که اصلا بنای کارش بر عرضه جنسی زن در مقابل مرد است؛ در روزنامه‌ها و مجلات هم تبلیغ می‌شود، هیچ کس هم اعتراض نمی‌کند! این شده عرف، این شده عادت. چه ضربه‌ای برای زن از این بالاتر! الگو درست کردن برای زنان به این شکل - زنان خودشان را می‌گویم و کشورهای که دنباله‌رو

بیانث در دیدار بانوان نخبه۱/۳/۱۳۹۰

آنه‌ايند، نه زنان ما را - یکی از بزرگ‌ترین ضربه‌هایی است که دارند می‌زنند. بنابراین نباید در مقابل این فرهنگ غلط انفعال داشت. غرب در قضیه زن و خانواده، در یک گمراهی و ضلالت عمیقی به سر می‌برد، فقط خانواده نیست؛ بلکه در مورد خصیت زن، هویت زن، غرب در یک گمراهی عجیبی است.

دو دیدگاه درباره جهان‌ی شدن

دشمنی افزود؛ در این زمینه دو دیدگاه وجود دارد: دیدگاه اول جهانی شدن را پیروژه‌ای می‌دانند که از سوی غرب برای استیلای بر سایر تمدن‌ها طراحی شده است و معتقدند جهانی شدن با اسلام در تضاد است زیرا جهانی شدن تداوم مدرنیسم است و مدرنیزم بر بنیادهایی همچون سکولاریزم، مادی‌گرایی، آزادی لجام گسیخته، انبثات‌گرایی و فردگرایی استوار است.

در فرهنگی‌که اصالت با اقتصاد است و مصرف تعیین‌گر هر چیزی است زن نیز مبدل به کالای مصرفی در جهت نیل به اهداف شوم و سرم‌یاه‌بودی می‌شود. از این‌رو وقتی در غرب صدای برابری زن و مرد به گوش رسید، برای رسیدن به سود با استفاده از استثمار زن بود و ثسه برای نشان دادن ارزش واقعی زن

ظرافت‌های زیبایی خود کنند و اجازه ندهند جامعه‌با چهره واقعی جامعه و استثمار آنها مواجه شوند. زن در دنیای غرب همان اسارتی را دارد که در قرون وسطی داشته است. زن را در نگاه غربی اسیر سکسوالیته شده است، غرب زن را در تبلیغات نشاند تا ارزش‌های جدیدی خلق کند و نظر‌ها را به سوی مصارف تازه جلب کند.

■ انقلاب اسلامی، رهایی زن از اسارت هرج و مرج
در انقلاب اسلامی زنان خود بخشی از نیروهای انقلابی بودند. زنان همواره در کنار مردان و دوشادوش آنان تا پیروزی انقلاب در صحنه بودند و حتی پس از آن نیز در جنگ تحمیلی، آنان در جبهه حضور داشته و از ارزش‌های انقلاب دفاع کردند. این موضوع نشان می‌دهد که انقلاب اسلامی ارزش زن بودن را دوباره احیا کرد و زیست دینی ظاهر و الگوی زن تعریف شده است. بنابراین الگوی زیست زن در انقلاب اسلامی همان الگوی فاطمی‌واره‌انه است. به این صورت که حضرت فاطمه(س) نمونه دختر، همسر، مادر و انسانی مبارز بوده که در این راه به شهادت رسیده است. با همه اینها شخصیت حضرت، جدا از همه اینها تعریف می‌شود و به واقع فاطمه جدا از همسر مولا علی(ع) و جدا از مادر امام حسین و امام حسن(ع) و دختر پیامبر خدا(ص)، خود نمونه‌اعلی زن می‌باشد و در یک انقلاب اسلامی نشان داد که بدون پیروی از الگوهای نظام آموزشی تحصیل کنند و عزت خود را داشته باشند. آنان توانستند در زمینه سیاسی نیز به مجلس راه یابند و حتی در مناصب وزارت نیز دست یابند. به بیان دیگر انقلاب اسلامی نشان داد که بدون پیروی از الگوهای غربی می‌توان تشخیص زن را حفظ کرد و آنان را به عرصه عمومی آورد. همچنین نگاه انقلاب اسلامی فارغ از نگاه ابزاری غرب به زن می‌باشد. مقام معظم رهبری درباره انقلاب اسلامی می‌داند: «ما در مسئله زن، از غرب دیگری می‌توان تشخیص زن را حفظ کرد و آنان را به عرصه عمومی آورد. همچنین نگاه انقلاب اسلامی فارغ از نگاه ابزاری غرب به زن می‌باشد. مقام معظم رهبری درباره انقلاب اسلامی می‌داند: «ما در مسئله زن، از غرب دیگری می‌کنند (مطهری، ۱۳۵۳: ۱۹)».

در واقع باید گفت در فرهنگی که اصالت با اقتصاد است و مصرف تعیین‌گر هر چیزی است زن نیز مبدل به کالای مصرفی در جهت نیل به اهداف شوم سرمایه‌داری می‌شود. از این رو وقتی در غرب صدای برابری زن و مرد به گوش رسید، برای رسیدن به سود با استفاده از استثمار زن بود و نه برای نشان دادن ارزش واقعی زن. ساختار سرمایه‌داری برای اینکه بتواند از بخش بزرگی از جامعه در جهت رسیدن به سود بیشتر اقدام کند، زنان را برابر با مردان دانست. از سوی دیگر زن به عنوان یک سرگرمی نشان داده می‌شود تا در هنگام فراغت طبقات پایین جامعه آنها را مجذوب نوزدهم، تهران

- آل احمد، جلال (۱۳۳۸) ورکشنگی مطبوعات، علم و زندگی، تهران: فروردین

- پراهنی، رضا (۱۳۴۹). تاریخ مذكر، بی‌نا

- رایت،رابین (۱۳۸۲). آخرین انقلاب بزرگ، ترجمه احمد تدین، نشر رسا، تهران

- رویین باری (۱۳۶۳). جنگ قدرت‌ها در ایران، ترجمه محمود شرقی، نشر نوید، تهران

- مصمیمی، میتوز (۱۳۸۶). پشت پرده تخت طاووس، ترجمه حسین ابوترابیان، اطلاعات، تهران

- مطهری، مرتضی (۱۳۵۳). نظام حقوق زن در خانواده، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، قم.

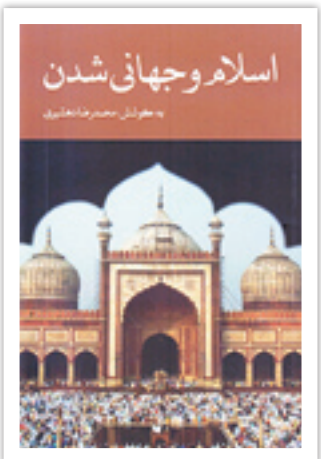
Politics – of culture in iran, routledge, London, ۲۰۰۶.)Fazeli, nematollah

*کارسناس ارشد جامعه‌شناسی

اندیشه

مجموعه مقالات «اسلام و جهانی شدن» منتشر شد

دیدگاه‌هایی متفاوت درباره جهانی شدن دین اسلام

کتاب «اسلام و جهانی شدن» با ترجمه محمدرضا دهشیری و چند مترجم دیگر در برارنده چند مقاله خارجی است که به جهانی شدن اسلام می‌پردازد.

دکتر محمدرضا دهشیری دانشیار علوم سیاسی دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه درباره کتاب «اسلام و جهانی شدن» که آن را ترجمه کرده است، در گفت و گو با سایت طلیعه گفت: یکی از مباحث مهم درباره دین اسلام این است که آیا جهانی شدن اسلام موجب بروز مشکلات و نگرانی‌ها می‌شود یا می‌تواند فضایی را برای گسترش و کنتش مندی دین اسلام در عرصه جهانی پدید آورد؟

■ دو دیدگاه درباره جهانی شدن اسلام

دهشیری افزود؛ در این زمینه دو دیدگاه وجود دارد: دیدگاه اول جهانی شدن را پیروژه‌ای می‌دانند که از سوی غرب برای استیلای بر سایر تمدن‌ها طراحی شده است و معتقدند جهانی شدن با اسلام در تضاد است زیرا جهانی شدن تداوم مدرنیسم است و مدرنیزم بر بنیادهایی همچون سکولاریزم، مادی‌گرایی، آزادی لجام گسیخته، انبثات‌گرایی و فردگرایی استوار است.

این استناد دانشگاه افزود: مقاله پنجم «مطالعه فرهنگ و سیاست اسلامی» است که به مرور کلی و ارزیابی رابطه اسلام با عقلانیت و اقتدار گرایی، انقلابی‌گری و سیاست اسلامی می‌پردازد. دشمنین مقاله با عنوان «اسلام، تحول سیاسی و جهانی شدن» در مورد رابطه مدرنیزاسیون سیاسی و حقوق مدنی در اسلام بحث می‌کند. مقاله هفتم «ویژگی‌های دموکراسی اسلامی» به تبیین رابطه اسلام و دموکراسی می‌پردازد و جنبش‌های اسلامگرا موسوم به جنبش بیداری اسلامی در خاورمیانه را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد.

وی اضافه کرد: مقاله هشتم با عنوان «قش حقوق اسلامی در نظم نوین جهانی» به بررسی اجمالی قابلیت حقوق اسلامی در حل و فصل تنش‌های بین‌المللی می‌پردازد و اینکه چگونه می‌تواند نظم صلح‌آمیز را در جهان رقم بزند.

مقاله نهم «همسکاری میان مسلمانان و مسیحیان در قرن ۲۱» از مورد توجه قرار می‌دهد که به بحث لزوم گفت‌وگوهای بنیادینی در عصر جهانی شدن توجه دارد تا مسلمانان و مسیحیان با یکدیگر همکاری کنند؛ با توجه به اینکه دیدگاه‌های مشترکی در زمینه فرزنددایی، رعایت استانداردهای زیست محیطی و اخلاق‌مداری در عرصه علم و فناوری دارند.

دانشیار علوم سیاسی دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خار جه ادامه داد: مقاله دهم با عنوان «بهشت جهانی شدن و جهان اسلام» به بررسی مشکلات فراروی کشورهای اسلامی در فرآیند جهانی شدن می‌پردازد. با توجه به اینکه حرکت جهانی به سوی یکپارچگی اقتصادی است، کشورهای جهان اسلام چگونه می‌توانند بن‌بست‌هایی که به واسطه جهانی شدن برای آنها به‌وجود آمده رهایی پیدا کنند.

وی اظهار کرد: مقاله یازدهم به «درآمدی بر پسااسلامگرایی» می‌پردازد و ضمن ارائه تعریفی از اسلام سیاسی که با رویکرد صلح‌آمیز توأم شده، به واکاوی آن در جنبش‌های جدید اجتماعی که از آن به جنبش‌های پسااسلام‌گرا تعبیر می‌شود، پرداخته است.

دهشیری اضافه کرد: این کتاب تلاش داشته است تا از زوایای مختلف تعامل بین اسلام به عنوان جهان بینی شامل و فراگیر با جهانی شدن به عنوان قضایی که می‌تواند برای عرضه و تبیین آموزه‌های اسلام مورد بهره‌برداری قرار بگیرد ر ا واکاوی کند.

وی در معرفی کتاب گفت: کتاب شامل یازده مقاله خار‌جی است که مسن آن را ترجمه کردم و دیدگاه نویسندگانی است که معتقد به تعامل بین اسلام و جهانی شدن هستند. مطالب کتاب گزیده‌ای از مقاله‌های کتاب

چهار جلدی «اسلام و جهانی شدن» و کتاب «پسااسلام‌گرایی» که در خارج از کشور منتشر شده، است و سعی شد تا نظریات امریکایی و اروپایی مطرح شود. دهشیری اضافه کرد: مقاله‌های این کتاب توسط بنده و جمعی دیگر از مترجمان ترجمه شده است. کتاب ۳۴۰ صفحه است و توسط انتشارت علمی و فرهنگی منتشر شده است.

وی در پایان سخانش گفت: کتاب «اسلام و جهانی شدن» برای دانشجویان الهیات و روابط بین‌الملل و علوم سیاسی و جامعه‌شناسی سیاسی می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد. ضمن اینکه نظریات دقیقی از سوی اندیشمندان غربی ارائه شده است که برای دانش پژوهان ایرانی می‌تواند جذابیت داشته باشد.

دیدگاه اول جهانی شدن را پرورژه‌ای می‌دانند که از سوی غرب برای استیلای بر سایر تمدن‌ها طراحی شده است و معتقدند جهانی شدن با اسلام در تضاد است زیرا جهانی شدن تداوم مدرنیسم است و مدرنیزم بر بنیادهایی همچون سکولاریزم، مادی‌گرایی، آزادی لجام گسیخته، انبثات‌گرایی استوار است. و فردگرایی استوار است. دیدگاه دوم معتقد است جهانی شدن اسلام نه تنها در برابر اسلام قرار ندارد بلکه فضایی را برای تبیین و تبلیغ ارزش‌ها و آموزه‌های اسلام فراهم می‌کند